

■ ■ ■ In memoriam Grégoire Brouhns

Aloïs VAN DE VOORDE
*eresecretaris-generaal van het
Ministerie van Financiën*

*«Etre fonctionnaire n'est pas un métier, c'est un état, un privilège
ou une contrainte.»*

Michel Crozier

Met ontsteltenis vernam de Federale Overheidsdienst Financiën op 27 december 2007 het overlijden van Grégoire Brouhns, slechts 59 jaar. Hij was die nacht in zijn slaap gestorven. De ingewijden van Financiën wisten dat hij ernstig ziek was, maar niemand had het einde zo vroeg verwacht. Midden oktober had ik met Grégoire nog een telefoongesprek. Zijn stem klonk nog helder, toch was hij pessimistisch: de dokters, zei hij, lukten er niet in zijn ziekte te stabiliseren. We spraken af dat ik hem begin januari terug zou contacteren en dat ik hem dan zou komen bezoeken. Het heeft niet mogen zijn. Diep bedroefd heb ik van hem afscheid moeten nemen op de laatste dag van 2007 tijdens de ontroerende uitvaart in de overvolle Sint-Pauluskerk in Sint-Pieters-Woluwe.

Van 1972 tot 1974 was Brouhns verbonden als assistent aan het *Centre du droit de la gestion et de l'économie publiques* van de UCL. Een tijdje aarzelde hij tussen een universitaire loopbaan of een in overheidsdienst. Resoluut koos hij toen voor de overheid en sindsdien beschouwde hij het een voorrecht ambtenaar te zijn. In 1973 slaagde hij in het examen van de 10e promotie van de Inspectie van Financiën. Van 1974 tot 1976 was hij als adjunct-inspecteur van Financiën geaccrediteerd bij de *Regie van Telefonie en Telegrafie* en bij het Ministerie van Nationale opvoeding.

Van juni 1977 tot november 1990 was Brouhns lid van een ministerieel kabinet. Hij begon zijn kabinetsloopbaan als adviseur bij staatssecretaris voor Begroting Mark Eyskens en was nadien zijn adjunct-kabinetschef op Ontwikkelingssamenwerking, op Financiën en op het kabinet van de Eerste Minister. In de regering Martens V (1982-1985) promoveerde Philippe Maystadt tot minister van Begroting en van het Plan en koos hij Brouhns als kabinetschef. Van 1986 tot 1988 was hij kabinetschef van Guy Lutgen, staatssecretaris voor de Modernisering en Informatisering van de Openbare diensten in de regeringen Martens VI en VII. In mei 1988 volgt de bekroning van Brouhns' kabinetsperiode met zijn aanstelling als kabinetschef van de minister van Financiën Maystadt in de regering-Martens VIII.

In oktober 1990 volgt Brouhns Edgard Van de Pontseele op als administrateur-generaal van de Thesaurie. Als administrateur-generaal (1990-1998) heeft Brouhns - uiteraard in overleg met het kabinet – de fundamentele modernisering van het schuldbeleid, die in de tweede helft van de jaren tachtig was ingezet, verder opgedreven. Terecht bestempelde hijzelf dit moderniseringsproces - dat zowel inhoudelijk als organisatorisch was - als een Copernicaanse revolutie. Tezeldertijd besteedde hij ook veel aandacht aan de geleidelijke voorbereiding van de “europeanisering” van het beheer van de staatsschuld, dit in het vooruitzicht van de invoering van de euro op 1 januari 1999.

Als administrateur-generaal van de Thesaurie en later als secretaris-generaal heeft Brouhns een actieve rol gespeeld in het economisch, financieel en budgettair convergentieproces dat voorafging aan de totstandkoming van de Europese Muntunie en aan de invoering van de euro. Zo had hij een belangrijk aandeel in het uitwerken, opstellen en verdedigen van de Belgische *Convergentieplannen* en nadien van de *Stabiliteitsprogramma's*, opgelegd aan de Europese lidstaten. Maar vooral als voorzitter van *Fin-Euro* heeft hij zich zeer verdienstelijk gemaakt en ruimschoots bijgedragen tot de succesvolle overgang van België naar de euro. *Fin-Euro*, één van de vier centrale werkgroepen opgericht in de schoot van het *Commissaraat-generaal voor de euro*, had als opdracht de voorbereiding van de financiële sector op de overgang van de nationale munten naar de euro te coördineren en te stimuleren.

In februari 1998 werd Brouhns benoemd tot secretaris-generaal van het Ministerie van Financiën. Hoewel hij werd aangezien als de gedoodverfde opvolger van secretaris-generaal Van de Voorde, had hij er persoonlijk weinig zin in. Bij zijn aanstelling tot secretaris-generaal gaf hij een lang interview aan het personeelsblad *Fininfo*. Op de vrijpostige vraag “Alvorens u officieel tot secretaris-generaal werd benoemd, werd er verteld dat u het ambt niet van harte zou aanvaarden, vermits uw voorkeur uitging naar de Schatkist. Is dat een gerucht of bevestigd U die houding? ”. Antwoord van Brouhns: “Daarop ga ik u eerlijk antwoorden. Ik heb zeer veel geïnvesteerd in mijn verantwoordelijkheden van administrateur-generaal van de Thesaurie. Men heeft veel gemoderniseerd en sommige dingen begonnen echt goed te werken. Er waren belangrijke vervaldagen in het vooruitzicht, waarop bepaalde punten weldra concreet zouden worden. Als men u dan komt zeggen daarmee te stoppen en u met andere dingen te gaan bezighouden, in termen van directe verantwoordelijkheid, dan is de keuze niet evident. Uiteraard zal ik mijn taak van secretaris-generaal ten volle uitoefenen en beschouw ik dat ambt helemaal niet als de bekroning van mijn carrière of als de wachtkamer van mijn pensioen. Ik heb de post aanvaard omwille van de aanzienlijke uitdagingen die ik, met eenieders hulp, het hoofd moet bieden. Ik volg dus mijn ingeslagen weg vol uitdagingen.”

Als nieuwe secretaris-generaal maakte Brouhns met succes de overgang van de administraties van Financiën - de fiscale en niet-fiscale - van de frank naar de euro. Het was een gigantisch werk. Veel informaticaprogramma's moesten worden herschreven, wetteksten en reglementen worden aangepast, de budgetten en de boekhouding worden bijgewerkt en meer dan 3.000 formulieren, bestemd voor het publiek, moesten worden omgezet in euro en herdrukt. Eén van de grootste verdiensten van Brouhns als secretaris-generaal ligt nochtans in de uitvoering van de *Copernicushervorming*. Toen Luc Van den Bossche, minister van Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Besturen in de regering Verhofstadt I, de *Copernicushervorming* bekendmaakte stelde Brouhns onmiddellijk onomwonden - tot verrassing van zijn collega's secretarissen-generaal - dat Financiën 'het spel zou meespelen' en dit op een pro-actieve maar scherpzinnige wijze. Als groot en specifiek departement stond Financiën erop zijn eigen stempel te kunnen drukken op het moderniseringsproces uitgestippeld door het *Copernicus-project*. Zo werden de bij Financiën in uitvoering zijnde hervormingen erin opgenomen en was meteen *Coperfin* geboren, de naam van het moderniseringsproject van de fiscale administraties van de FOD-Financiën.

Zoals de meeste topambtenaren heeft ook Brouhns tijdens zijn loopbaan talrijke mandaten waargenomen. Zij waren alle verbonden aan de door hem achtereenvolgens uitgeoefende functies. Op het nationale vlak zij vermeld: regeringscommissaris bij de Nationale Bank en bij het Gemeentekrediet, voorzitter van Fin-Euro en van het Uitvoerend Comité van Admi-Euro, lid van de Hoge Raad van Financiën, voorzitter van het Rentenfonds. Op het internationale vlak was hij plaatsvervangend gouverneur van het *Multilateraal agentschap voor de waarborg van investeringen*, effectief lid, vertegenwoordiger van België, in het *Monetair Comité* en nadien in het *Economisch en Financieel Comité* van de Europese Unie, plaatsvervangend gouverneur in het IMF, plaatsvervangend gouverneur in de *Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling*. Speciaal zij een mandaat vermeld waar Brouhns veel heeft in geïnvesteerd, namelijk bij de *Commissie voor de normalisatie van de openbare Comptabiliteit*. Zij had als taak een algemeen rekeningstelsel uit te werken en voorstellen te doen voor de aanpassing van de wetgeving en de reglementering. Bij de installatie van de Commissie in 1993 werd Brouhns aangesteld als voorzitter van de *Afdeling rekeningstelsel* en in 1998 werd hij de algemene voorzitter van de Commissie. In beide hoedanigheden stond Brouhns er door zijn gedreven inzet en door zijn budgettaire deskundigheid voor in dat

de saaie en complexe werkzaamheden goed opschoten en dat deze in 2003 leidden tot het stemmen van de wet van 16 mei 2003 en van de wet van 22 mei 2003.

Brouhns was ook een vruchtbaar auteur. Hij publiceerde een twintigtal artikelen over budgettaire problemen, over de modernisering van het beheer van de staatsschuld en over de euro. Hij is ook de auteur van drie boeken. In *L'Etat budgétaire, Réflexions sur l'assainissement des finances publiques en Belgique (1985)* verraste hij door zijn originele benadering van de crisis van de overheidsfinanciën, die volgens hem ook “une crise mangérale de l'Etat budgétaire” was. De overheid moest dringend haar beheersmethoden moderniseren en zich daarbij laten inspireren door de succesrijke private ondernemingen. In 1990 verscheen in de reeks ‘*Tout savoir sur*’ het boek *La nouvelle organisation du budget de l'Etat*. In 2003 publiceert hij bij Larcier het handboek *Introduction au droit public belge et européen de l'économie. Le cadre institutionnel des interventions des pouvoirs publics dans l'économie*. Het is de weerslag enerzijds van de cursus over het publiek recht van de economie die hij doceert aan het *Institut catholique des hautes études commerciales* (Iche) en anderzijds van zijn cursus over het ‘recht van de openbare financiën’ aan de *Université Catholique de Louvain*.

Ingevolge de *Copernicushervorming* in de federale overheidsdiensten wordt Brouhns begin juli 2002 door minister Reynders belast met een nieuwe opdracht, namelijk van “Hoge vertegenwoordiger van de minister van Financiën inzake vraagstukken aangaande macro-economische en financiële stabiliteit”. Zij sloot perfect aan bij zijn belangstelling en bij de in 1991 opgedane ervaring als persoonlijke vertegenwoordiger van minister Maystadt bij de *Intergouvernementele Conferentie* over de Europese Monetaire Unie (Verdrag van Maastricht) en als lid van het *Economisch en Financieel Comité van de Europese Unie*.

Brouhns sloot de rij af van de 24 secretarissen-generaal die ononderbroken sinds 1831 het Ministerie van Financiën hebben bestuurd. Met zijn vertrek op 1 juli 2002 als laatste secretaris-generaal van het Ministerie van Financiën en met het aantreden van Jean-Claude Laes als Voorzitter van het Directiecomité van de FOD-Financiën, werd definitief een belangrijke bladzijde omgeslagen van de geschiedenis van het ministerie.

Wat onverwacht, maar niet verwonderlijk, wordt Brouhns eind 2004 geselecteerd voor een prestigieuze vrijgekomen topfunctie bij de Europese Gemeenschap. Zo trad hij op 1 januari 2005 in functie als ‘directeur-generaal voor de economische en sociale problemen bij het Algemeen secretariaat van de Raad van de Europese Unie’. Met veel enthousiasme vatte hij zijn opdracht aan; enkele maanden later werd hij echter getroffen door het begin van de ziekte die hem fataal werd.

In juli 2002 verleende koning Albert II aan Brouhns een vergunning van erfelijke adelom met de persoonlijke titel van baron. Hij koos als wapenspreuk *Semper melius plurimis*, wat vrij vertaald betekent: ‘altijd beter voor de meesten/voor velen’.

Bij Financiën zal Grégoire Brouhns ongetwijfeld altijd met dankbaarheid in de herinnering blijven leven als een veeleisende, voor zichzelf en voor de anderen, maar als een rechtlijnige en geloofwaardige ambtenaar en chef, die een constante diepe bekommernis had om het efficiënt functioneren van het staatsapparaat en om het hogere heil van België en Europa.

In *La Libre Belgique* van 18 januari 2008 verscheen onder de titel *Grégoire Brouhns, défenseur de la cité* een bijdrage van minister van Staat Mark Eyskens, waaruit we tot slot volgend fragment citeren: “C’était un homme d’une droiture et d’un engagement exceptionnels. Il eut le grand bonheur de pouvoir combiner une vie professionnelle harassante avec une vie familiale exemplaire et intense. La mort l’a enlevé beaucoup trop tôt au pays et à ses nombreux amis. Mais au-delà d’une douloureuse séparation, son message et son exemple continuent à motiver et à inspirer. Il mit sa vie active et ses immenses talents au service d’une inlassable défense de la « cité » des hommes et des femmes d’aujourd’hui et de demain. Une cité sans remparts, généreuse et solidaire. Car pour Grégoire Brouhns on n’était jamais assez solidaire ».

Aloïs Van de Voorde,
eresecretaris-generaal van het Ministerie van Financiën